

Test je tuin

Zit het moestuinieren je in het bloed? Dan laat je de bodem het best een keer testen, voordat je aan de voorbereiding van het nieuwe seizoen begint. Om te zien of hij is vervuild en hoe je hem optimaal vruchtbaar maakt.

Carine Deschamps – Paul Nies

Heel wat Belgen hebben een eigen moestuin, van enkele vierkante meter groot tot een veld van aanzienlijke proporties. Ben jij ook zo'n fervent hobbytuinier? Dan zit het meeste werk voor dit jaar er voor jou op. Misschien is het wel het ideale moment om je bodem eens te laten analyseren, op vervuiling en vruchtbaarheid? Als abonnee van Test Aankoop kun je zo'n analyse voordelig laten doen door de Bodemkundige Dienst van België. Wij deden de test bij ruim dertig tuinen in België. En de resultaten bleken zeker de moeite waard.

Vervuiling afhankelijk van waar je woont

Eerst hebben we het over de eventuele vervuiling van de bodem. Ook al ben je zelf misschien iemand die het op een milieuvriendelijke manier aanpakt, toch kan er nog vervuiling aanwezig zijn uit het verleden (historische vervuiling) of van recente activiteiten in de omgeving of in je tuin zelf.

Allereerst kijk je het best eens naar de omgeving waarin je woont. Ligt er veel industrie of zijn er ondernemingen zoals drukkerijen, droogkuisateliers, tankstations, opslagplaatsen voor schadelijke producten,

garages of andere werkplaatsen waar met voertuigen wordt gewerkt, dan is de kans groot dat er in de loop der jaren (heel wat) vervuiling in de bodem is gesijpeld. Ook al is de milieuwetgeving voor dergelijke ondernemingen geleidelijk verstrengd, toch kunnen – zeker oude – bedrijven hun sporen hebben nagelaten. En die kunnen merkbaar, ruikbaar of zelfs tastbaar zijn tot in jouw tuin.

Maar ook als je naast een drukke weg of autostrade woont, dan kunnen de uitlaatgassen van het verkeer in je tuin neerslaan.

In landbouwgebied is de kans dan weer groter dat er meer vervuiling is door pesticiden. En als er in jouw buurt al eens wordt gesluisstort, is het ook opletten geblazen. Belanden er al eens elektronische toestellen, gebruikte verfpotten of batterijen in de natuur, dan kunnen schadelijke stoffen daaruit de bodem zwaar verontreinigen. En ten slotte worden sommige terreinen (bv. van afgedankte spoorwegen) soms opgehoogd met verontreinigde grond of assen.

Maar ook je eigen tuinierstijl of die van de vorige bewoner van je huis maakt een groot verschil. Verderop geven we enkele tips waarop je het best let.

Bestel jouw tuindoosje

Wil je graag weten hoe vruchtbaar jouw tuin is en wat eventueel beter kan? Bestel dan je Tuindoosje bij de Bodemkundige Dienst van België. Als abonnee van Test Aankoop betaal je slechts € 63 i.p.v. € 76,84, als je de kortingscode TESTA438T vermeldt.

Om het doosje goed te gebruiken, moet je gewoon de instructies volgen die je bij ontvangst krijgt. Je neemt een staal van je grond en stuurt dit gratis in het voorzienne potje en de enveloppe naar het labo. Ongeveer twee weken later ontvang je het onderzoeksverslag. Daarin lees je welk type grond je hebt (voor zover je dit nog niet weet), hoe zuur of alkalisch hij is, hoe rijk hij is aan humus en welke voedingselementen er in welke hoeveelheid aanwezig zijn. Daarnaast krijg je ook het nodige advies om eventuele tekorten aan te vullen via de juiste bemesting.

Je kunt je tuin daarnaast ook laten analyseren op de aanwezigheid van zware metalen. Deze test kost € 54,45.

37 tuinen onderzocht

Tot zover de theorie, wat zegt de praktijk? We hebben de bodem onderzocht in 37 tuinen. Dit deden we door in elke tuin 25 stalen te nemen, in een kruisvorm over het terrein heen, tot op een diepte van minimaal 23 tot maximaal 30 cm. Deze stalen werden vervolgens gemengd, zodat we een totaalbeeld zouden kunnen schetsen van de bodemkwaliteit in de volledige tuin. De stalen werden getest op vier mogelijke soorten vervuiling: zware metalen, minerale oliën, pesticiden en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's).

Drie tuinen met lood, pesticiden wijd verspreid

De zware metalen die worden opgespoord kunnen op een natuurlijke wijze in de grond voorkomen, zoals bijvoorbeeld koper, zink, ijzer, maar ook lood en arseen. Maar ze kunnen er ook zijn beland door menselijke activiteiten. Lood kan bijvoorbeeld van oude afvoerleidingen in het water komen en kan erg lang in de grond blijven. Drie stalen testten positief op lood, d.w.z. boven de drempelwaarden van Vlarebo (Vlaams Reglement rond bodemsanering en bodembescherming). Maar in een tuin in Wolvertem lag de hoeveelheid lood echt hoog, in zoverre dat het een gezondheidsrisico inhoudt en het probleem moet worden aangepakt. Gelukkig wordt lood nauwelijks opgenomen door de planten, zeker niet vanuit de bodem. Enkel als het op de bladeren of de stengel terechtkomt, kan het ook in de plant terechtkomen. Minerale oliën, uit stookolie of andere brandstof die in de bodem is gelekt, smeerolie of ook producten als white spirit, vonden we terug in twee tuinen. Gelukkig bleef de vervuiling beperkt en wordt olie amper opgenomen door de planten. Maar deze stoffen blijven erg giftig voor mens en natuur. Heb je te maken met een ernstige vervuiling, bv. door een lekkende stookolietank, dan zul je dit merken aan een sterke geur.

Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) kunnen

komen van verbranding van hout of van houtskool op een barbecue, maar ook van uitlaatgassen in het verkeer, de verwerking van asfalt en afgeleiden of de staalindustrie. Deze stoffen, die vaak kankerverwekkend zijn, werden aangetroffen in zes tuinen. In alle zes de gevallen was benzopyreen, afkomstig van onvolledige verbranding van hout of van biomassa, te vinden. In een tuin in Gent vonden we maar liefst zes verschillende PAK's terug. Ook deze stoffen komen uiteindelijk niet zo snel in de planten terecht.

En dan zijn er nog de pesticiden. De verwachting was dat we deze veelvuldig zouden aantreffen, gezien het feit dat deze producten in het verleden royaal werden gebruikt. En dat blijkt ook zo te zijn. Hoewel organochloorpesticiden, zoals sommige soorten DDT, en bepaalde "drins" (dieltrin, endrin ...) al sinds enkele decennia zijn verboden, zitten ze nog altijd in onze bodem. De drins kwamen terug in zes tuinen, DDT (al dan niet omgezet in DDD of DDE) in acht tuinen. DDD op zich werd ook ooit gebruikt om >

ZO BEPERK JE DE VERVUILING

- Verwarm je op stookolie en zit je tank ondergronds? Laat dan geregeld checken of deze helemaal lekvrij is. Een stookolielek komt relatief vaak voor en komt vaak pas na een hele tijd aan het licht. Op dat moment kan al een grote oppervlakte sterk zijn verontreinigd.
- Geef regenwater. Leidingwater bevat vaak chloor of andere zuiveringsmiddelen. Tenzij je regenwater vervuild kan zijn door bv. de dakgoot.
- Gooi geen assen en onvolledig verbrande stukken hout of houtskool van je barbecue of je houtkachel in je tuin of op je composthoop.
- Was je groenten steeds zorgvuldig met water met natriumbicarbonaat (zuiveringszout) en was je handen nadat je hebt getuiniert.
- Zorg ervoor dat je bodem niet te zuur is. Hierdoor komen zware metalen gemakkelijker vrij en kunnen ze toch in je groenten terechtkomen. Beperk de zuurtegraad met kalk en/of compost.
- Wees voorzichtig met benzine of olie, bv. bij het onderhoud van gereedschap of het bijvullen van een benzinetank van je grasmaaier.
- Ook met verf of doe-het-zelfproducten als white spirit spring je het best omzichtig om. Zorg ervoor dat ze in geen geval in de bodem kunnen terechtkomen, bv. als je verfpotten uitspoelt.
- Gebruik geen geschilderd gereedschap. De verf gaat er in de loop van de tijd af en belandt in de bodem.
- Denk je dat je moestuin is vervuild? Kweek dan in bakken die je opvult met goede (pot)grond en compost.

>

parasieten te lijf te gaan, maar werd op zijn beurt verboden.

De overblijfselen van pesticiden worden opgenomen door planten, maar dit is veeleer beperkt. Ze worden vooral opgenomen door vetweefsel.

Welk type bodem?

Weten of je grond al dan niet is vervuild, is één ding. Daarnaast ben je ook het best op de hoogte van de samenstelling van je grond. Is je tuin al humusrijk en licht zuur, dan kun je er alle soorten groenten op telen. Zandgrond is dan weer gemakkelijk bewerkbaar, maar daartegenover staat dat hij het water niet lang vasthoudt en vaker

moet worden begoten. Je kunt de bodem het best bedekken met bv. grasmaaisel om het vocht langer vast te houden. Deze grond vraagt ook geregeld een flinke lading compost.

Klei- en leemgrond is van nature erg vruchtbaar en houdt het water lang vast, maar is dan weer erg zwaar en weinig doorlatend. In eerste instantie is hij dus niet geschikt voor wortels, bieten en dergelijke. Je maakt de bodem beter doorlaatbaar door hem in de herfst om te woelen in grote stukken die dan in de winter, door vorst en dooi, verder uiteenvallen. Een beter evenwicht creëer je verder door compost en mest toe te voegen.

Vaak te alkalisch

Naast de samenstelling van je bodem moet je ook de zuurtegraad kennen. Die geeft de nodige info over de voedingsstoffen die in de bodem zitten en wordt aangeduid op een schaal van 0 tot 14, waarbij een lage score wijst op een zure bodem en een hoge score op een zogenoemde alkalische bodem. Een alkalische bodem is beter voor sommige groenten, maar de meeste soorten verkiezen een pH-neutrale of licht zure bodem. Breng daar voldoende compost op aan en je hebt een moestuin waarop je zo goed als alles kunt telen. Ook een te zure bodem is mogelijk. Daarop teel je dan het best zuurminnende soorten als pastinaak, bieslook, wortel, artisjok, spinazie, rabarber, frambozen of aardappelen. Om de grond minder zuur te maken, kun je kalk aanbrengen.

Slechts 10 tuinen waar wij een steekproef namen, hebben een goede zuurtegraad. Op 16 plekken was de bodem te alkalisch. Dit kan bijvoorbeeld resulteren in jonge blaadjes die geel beginnen uit te slaan. De eigenaars van deze tuinen moeten zeker geen kalk aanbrengen gedurende drie jaar. De zuurtegraad doen dalen is niet zo eenvoudig. Het best gebruik je ammoniumsulfaat of zure turf.

Voedingsstoffen toevoegen

Fosfor, kalium en stikstof: dat zijn de belangrijkste natuurlijke stoffen die je nodig hebt in je moestuin. Zijn bepaalde stoffen te weinig aanwezig in de bodem, dan moet je gaan bijmesten. Dit kan met enkelvoudige of samengestelde meststoffen. Bij de eerste voeg je enkel een bepaalde stof toe, bij de tweede heb je een mengeling waarin verschillende stoffen zijn verwerkt.

Je kunt er ook voor kiezen om organische meststoffen toe te voegen. Ook zij vullen de noodzakelijke voedingsstoffen aan, al geven ze die trager af dan niet-organisch mest. Een voordeel is dat het organische materiaal door wormen en ander bodemleven wordt afgebroken tot humus en dat de bodem tegelijkertijd vruchtbaarder en luchtiger wordt. 🍀

ZO MAAK JE JE TUIN VRUCHTBAARDER

De vruchtbaarheid hangt in de eerste plaats af van de zuurtegraad of de aciditeit. Is je bodem te zuur? Dan breng je het best kalk aan. Begin je eraan, houd dan zeker de volgende tips in het achterhoofd.

- Werk de kalk bij voorkeur meteen in de bodem in. Was je al beginnen te telen, strooi de kalk dan zoveel mogelijk onder de planten en schoffel hem dan heel lichtjes in om planten en wortels niet te beschadigen. Moet je zwaar bekalken, verdeel dit dan over een drietal jaren.
- Kalk toevoegen doe je bij voorkeur in de herfst of de winter, ruim voordat het nieuwe tuinseizoen begint. Kalk heeft immers tijd nodig om te worden opgenomen.
- Probeer de kalk zo fijn mogelijk te maken en te verspreiden. Hij zal dan veel sneller werken.
- Sommige gewassen hebben liever niet te veel kalk. Houd daar rekening mee.

Als je je bodem wilt aanvullen met organische meststoffen, dan zijn er deze mogelijkheden:

- groenafval: houtafval, bladeren, grasmaaisel, snoeiafval ...;
- compost van groenten, fruit en tuinafval;
- mest van uitwerpselen van runderen, paarden, schapen ...;
- compost van paddenstoelen;
- organische compost die je in de winkel koopt (bv. DCM, Viano, Compo ...).